

DE TRIBUNE

Redactie-adres:
D. J. WIJNKOOP, Pretoriusplein 3.
Amsterdam.

SOC. DEM. ORCAAN

Administratie-adres:
Gysbrecht van Aemstelstraat 32.
Amsterdam.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij (S. D. P.).
VERSCHIJNT WOENSDAGS EN ZATERDAGS.

REDACTIE: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.

Abonnement bij vooruitbetaling fr. p. p. 60 cent per 3 mnd.
Weekabonnement 5 ct. voor de 2 nrs. - Losse nrs. 3 ct.
ADVERTENTIËN 10 CENT PER REGEL.

De nieuwe problemen der Sociaaldemocratie

De sociaaldemocratie — hierover zijn alle sociaaldemokraten het met elkander eens — wil de verovering op de bezittende klassen door het proletariaat van de staatsmacht.

Friedrich Engels zegt in „De ontwikkeling van het socialisme van Utopie tot Wetenschap”: „Terwijl de kapitalistische produktiewijze meer en meer de groote massa der bevolking in proletariërs verandert, scheidt ze de macht, die, op straffe van ondergang, gedwongen is deze omwenteling te voltrekken. Terwijl zij meer en meer dringt naar verandering der groote, maatschappelijk geworden productiemiddelen tot staatselijke lom, wijst zij zelf den weg aan tot voltrekking der omwenteling. Het proletariaat neemt de staatsmacht in bezit en verandert de produktiemiddelen eerst in staats eigendom”. De staat sterft dan van zelf af. Een maatschappij van gelijken, met elkaar werkenden is ontstaan.

Dit is algemeen bekend en er bestaat geen twist over. Maar door de opkomst en voortdurenden groei van het imperialisme beginnen over een ander punt langzamerhand meningsverschillen te ontstaan:

Hoe denkt men zich dat die revolutie ontstaan zal?

Marx en Engels dachten zeer lang aldus: Geweldige schokken in de economie en politiek der burgerlijke maatschappij zouden het proletariaat plotseling op de been brengen. Het zou dan een aanval doen op zijn onderdrukkers, en, geheel of gedeeltelijk, de bestaande orde omverwerpen en een nieuwe stichten.

Welke waren die schokken?

Voornamelijk: Een geweldige crisis. Of: oorlog. Wanneer men de nu uitgegeven briefwisseling van hen leest, dan ziet men dat zij jaren lang uitzien, als 't ware op de loer liggen naar deze twee groote gebeurtenissen: oorlog of crisis.

Maar na den oorlog van 1870-71 tusschen Frankrijk en Duitschland, na de Commune, den opstand van het proletariaat die hiervan het gevolg was, zagen ze in dat het proletariaat, zooals het toen was, niet zoo maar de macht in handen nemen kan.

Maar desniettemin, hoewel zij begrepen, dat de arbeidende klasse eerst nog veel meer geschoold en georganiseerd moest zijn, hunne gedachten over het ontstaan van de revolutie door schokken van buiten: werkeloosheid, oorlog, bleven zij behouden.

En in de geschriften van hun leerlingen, Kautsky e. a. (men zie o. a. de voorrede „van Utopie tot Wetenschap” en „de Sociale Revolutie”) blijft diezelfde gedachte: Vergrooing der organisatie, verovering van steeds meer voordeelen en machtsposities, voortdurende propaganda en scholing, — tot op een goeden dag zulk een crisis of een zoo noodlottige oorlog komt, dat het proletariaat zijn lijden niet meer uithouden kan en het juk afwerpt.

Het proletariaat wordt hier dus, tot op zekere hoogte, in zekeren zin, voorgesteld als een passieve massa, die alleen door een schok van buiten, tot beslissende actie komt.

Het is het imperialisme, het streven van alle mogendheden naar handel, kapitaalsbelegging, sferen van invloed, bezit en overheersching in vreemde landen dat deze opvattingen doet veranderen. De

nieuwe problemen (vraagstukken) die door het imperialisme over deze zaak: het ontstaan der revolutie, voor het proletariaat, dat intusschen geen ongeorganiseerde massa meer is, ontstaan, willen wij hier kort noemen.

Ten eerste de Crisis: Het Imperialisme maakt dat de afzetmarkten en het gebied tot kapitaalsbelegging zeer snel toenemen. Dit is een van de redenen die veroorzaken dat de talrijke krisissen der laatste jaren, die wel zeer uitgebreid waren, toch niet een zoo groote en diepe ellende (b.v. een werkeloosheid van een derde of de helft of meer der proletariërs) te weegbrachten dat het proletariaat in opstand kwam.

De vraag rijst dus: Blijft de crisis onder het imperialisme een waarschijnlijke oorzaak van revolutie?

Ten tweede: de oorlog. Het imperialisme doet, zooals bekend, de lasten voor militarisme toenemen op een schaal zooals nog nooit. De landen die nog te veroveren zijn voor het kapitaal der groote mogendheden zijn nog enorm groot en grotendeels rijk: Klein-Azië, Perzië, Tibet, Mongolië, Mandsjoerije, China, Nederlandsch Indië, de Belgische Congo, Portugeesch-Afrika, Mexico, Centraal-Amerika, gedeelten misschien van Zuid-Amerika. Deze kunnen alleen veroverd door middel van sterke legers en vloeten en door voortdurend dreigen daarmee en met oorlog. Het is dus volstrekt onmogelijk dat de mogendheden tot ontwapening of beperking der wapening overgaan. Wat Friedrich Engels in 1893 nog als mogelijk voorstelde (in zijn brochure: Kan Europa zijn staand leger verminderen of afschaffen?), is onmogelijk geworden door het Imperialisme. Integendeel, alle mogendheden moeten voort, met razende snelheid, in den wedloop om de beste bewapening. Nederlandsch-Indië, China, Congo, etc. zijn een te vette prijs.

Door deze noodzakelijke toeneming van lasten wordt het proletariaat meer dan ooit onderdrukt en staat de sociale wetgeving haast stil. De duurte wordt een blijvend verschijnsel. Bovendien is het imperialisme het groote middel om de trusts en de macht der patroons en hun bonden te vergrooten. En daardoor wordt de vakstrijd zeer bemoeielijkt.

Nu ontstaan twee vragen, twee mogelijkheden: Het imperialisme voert ten slotte tot een grooten oorlog, waarschijnlijk een wereldoorlog.

In dat geval zijn er weder twee mogelijkheden. Namelijk:

Het proletariaat wacht dien oorlog af en staat na den afloop ervan, evenals de Commune na '70, evenals de Russische arbeiders na den Japansch-Russischen oorlog, op, en dringt de onderdrukkers zoover mogelijk terug.

Of: het proletariaat, door de patroonsbonden en trusts gekneveld, door den staat niet geholpen, door het militarisme en imperialisme ondragelijk gedrukt en gepijnigd, gaat vóórdat een oorlog uitbreekt *uit zich zelf* tot massa-acties over. Tot het verkrijgen van hervormingen, tot het verkrijgen van nieuwe rechten en macht, tegen den oorlog en het militarisme.

De tweede groote vraag is deze: Er komt, tenminste in langen tijd, geen oorlog. De staten zien in dat hij te groot verlies en gevaar voor hen zou opleveren. Gevaar van den kant van het proletariaat, gevaar voor nederlaag. (Zooals men weet, zijn er velen die dit verwachten).

Maar de bewapening, het dreigen met oorlog en

met vloot en leger, gaat natuurlijk als eenig middel om ontzag in te boezemen en groote stukken land te krijgen, ook dan door.

Wat zal het proletariaat dan doen?

Zal het blijven wachten op oorlog en crisis? Zal het toenemend militarisme, uitblijven van hervormingen, steeds groter druk op de vakverenigingen blijven dragen? Of zal het, zonder geweldige crisis misschien, zonder oorlog, zich *uit zich zelf* verheffen?

Dit zijn de groote problemen die het imperialisme stelt.

Niet de al of niet mogelijkheid van ontwapening of minder wapening. Niet de al of niet toenadering tot de liberalen of radikalen. Deze vraagstukken zijn al door theorie en praktijk beslist. Het imperialisme maakt *alle* klassen behalve het socialistische proletariaat belust op verovering en expansie. Het wisch de grenslijnen tusschen de kapitalistische partijen in vele landen reeds uit.*

Daarmee vervalt de hoop op toenadering en ontwapening.

Maar deze: Hoe werkt het imperialisme op de krisissen?

Hoe werkt het op oorlog en vrede?

Wat zal het proletariaat tegen militarisme en imperialisme en zijn gevolgen doen? Hoe zal het zijn revolutie maken? Zal het beter doen af te wachten zooals Marx en Engels dachten, of zal het moeten voorkomen en door eigen actie beginnen?

Dat zijn de vraagstukken. Zij kunnen alleen door diepgaande economische en politieke studie in theorie, en door de proletarische massa in de praktijk, worden opgelost.

H. G.

* Deze vraagstukken bestaan nog slechts door de onkunde en de eerezucht der leiders en door de onontwikkeldheid der massa. Het is afschuwelijk dat, terwijl zulke nieuwe groote problemen aanstaande, vlak voor ons en reeds brandende zijn, men zich nog met de revisionisten en hun gekonkel bezig houden moet.

„De Zaaier”.

De 11e November vergaderde het Hoofdbestuur van „De Zaaier”. Besloten werd deel te nemen aan het Congres voor Kinderbescherming. Ook zal getracht worden een afdeling op te richten in Delft en Schiedam. Met de indeeling van de miliciens zal een manifest verspreid worden in 30.000 exempl. Het hoofdbestuur geeft in samenwerking met de Belgische Jeugdorganisatie uit: het maandblad de *Jonge Socialist*, de brochure van Mevr. Roland Holst „De socialistische opvoeding der jeugd”, en de eerstdaags verschijnende nieuwe brochure over het Militarisme van Van de Meulebroucke.

Werkt nu

met onze Centsbrochures:

WAT WIL DE SOC. DEM. PARTIJ; en:

DE SOCIAALDEMOKRATIE EN HET MILITARISME.

Vooral deze laatste moet nu weg, nu onze anti-vloot-brochure reeds is uitverkocht. Vraagt dus aan bij het Partijbestuur: 100 ex. 75 c.

„Mercantiele” belangen . . . en vreugden.

Het is dezer dagen een tijd van vreugde en vol-doening voor het kapitalisme in ons land, inzonderheid voor het Rotterdamsche handelskapitaal.

Ook overigens is het een goed jaar geweest, een jaar van goede „zaken” — de verkiezingen niet te vergeten — en van lolletjes, zooals de koopman, met zijn gevolg van „nieuwe middenstanders,” die mag. E.N.T.O.S. en de onafhankelijkheidsfuiverijen kwamen als een niet te versmaden aanvulling van de liberale overwinning van Juni, die blijkens de jongste verkiezingen nog wordt voortgezet.

Maar hoeveel reden het *heele* Hollandsche handelskapitaal ook moge hebben, om zich over dit jaar in de handen te wrijven: de kroon spant toch Rotterdam.

Dat heeft vooral in deze November-maand een opeenvolging van redenen om zich trotsch en lekker te voelen, zoodat onze kapitalisten er haast geen raad mee weten.

Het tonnenaantal heeft voor 't eerst de 12 miljoen bereikt. Dat beroemde tonnenaantal van de binnenkomende schepen, waar iedere rechtgeaarde Rotterdammer, die immers van en voor den „handel” leeft, elke week verlangend naar uitziet!

De havenarbeiders worden wel is waar, ondanks dat stijgend tonnental steeds meer van werk beroofd, door de machines overbodig gemaakt, in de ellende gestort. En nu is het nog niet eens crisis, alhoewel die zienderogen aankomt. Maar om zulke kleinigheden bekommert zich een rechtgeaard Rotterdammer of hij Kröller of Mees of Van Stolk heet, dan wel een kantoorbediende is, die voor f 60 in de maand vrouw en kinderen moet onderhouden, absoluut niet. De handel bloeit. Hoera!

En wat een redenen tot verheugenis komen daar nu nog bij:

Deze week heeft de groote Pégoud, de kopjes-duikelaar in de lucht, Rotterdam met zijn bezoek vereerd. Rotterdam heeft de primeur nu eens.

En bijna tegelijk vallen twee andere dingen voor, die niet minder elk handelshart jonger doen kloppen — ongerekend nog de onafhankelijkheidsfeesten, die wij met een driedaagsche illuminatie en onberekenbare stroomen vocht zullen vieren. Wij bedoelen de opening der Handels-„Hoogeschool” en de aanneming in de Tweede Kamer van het wetsontwerp tot aanhechting van den Hoek van Holland bij Rotterdam.

En wat is nu het bijzonder verheugende, het verheugendste van alles, inzonderheid bij de twee laatste gebeurtenissen, die van wat blijvender aard zijn dan het vliegen van Pégoud of de „Onafhankelijkheidsfeesten.”

Dit, dat de heeren handelskapitalisten zoo prachtig erin geslaagd zijn hun belangen, de handelsbelangen, voor te stellen als algemeene volksbelangen. En dat ze daarbij zoo aardig en vriendelijk gesteund werden door . . . arbeiders-vertegenwoordigers.

De opening van de zoogenaamde Handelshoogeschool, die Zaterdag in den Doelen plaats vond voor een publiek, dat uit de fine fleur der regeerende klassen, der handelsbourgeoisie vooral bestond, gaf de heeren handelskapitalisten een gelegenheid, een gelegenheid zooals ze nog nooit hadden, om hun zaken, hun beurs- en duitenbelangen met het aureool der „zuivere wetenschap” te omgeven. Het voor te stellen, alsof de inrichting, in 't leven geroepen, om hun zoons wat beter beroepsonderwijs te geven, zoowaar iets met hogere ontwikkeling te maken zou hebben, ja een wetenschappelijk karakter zou dragen.

Het is jammer, dat we niet in de gelegenheid zijn, wat bloemetjes te plukken uit de boeketten der welsprekendheid, die de heeren Kröller, Dr. Bos, de rector Mr. Dr. Bruins, benevens onze eerste minister Cort v. d. Linden, daar ten beste gaven.

Voorwat de heer Kröller zei, was merkwaardig. Deze groote kapitalist trachtte o.a. zijn hoorders wijs te maken, dat de economische macht, d.w.z. het bezit van kapitaal, voor een „steeds groeiend aantal burgers toegankelijk wordt.” Zoo ongeveer de meening van den anarchist S. W. C. En men begrijpt, hoe „wetenschappelijk” het onderwijs zal zijn, dat de leeraren aan deze school, aan de zonen der bourgeoisie zullen moeten voordienen, wanneer ze in den geest van hun werkgevers en betaalsheeren, de Rotterdamsche en andere havenkapitalisten, zullen spreken.

Werkelijk: de heeren Kröller en consorten, onder wie zich b.v. bevonden de „Steenkolen-handelsvereniging,” de heer Stork, president van den Bond van Nederlandsche werkgevers, de heeren Nierstrasz, Lieftinck en Gerzon van de Kamer van Koophandel

te Amsterdam, — de laatsten waren evenals Dr. Kuyper en zooveel andere grootheden genoodigden — deze heeren „scherpslijpers” verstaan, als het op de zaken en de „eischen van hun ondergeschikten” aankomt, geen grappen.

Stel u eens voor, dat een der hoogleraren de „studenten” aan deze Hoogeschool b.v. eens de grondslagen der Marxistische economie zou gaan doceeren!

Enkele personen misten wij echter tot onze bevreemding bij deze voor den handel zoo gewichtige plechtigheid.

Er waren drie Rotterdamsche kamerleden, maar er ontbraken er twee, de heeren Spiekman en ter Laan (J.).

Dat was te zonderling, waar juist enkele dagen geleden de heer Spiekman — evenals J. ter Laan met behulp van dezelfde havenkapitalisten in Juni gekozen — zich voor een „mercantiel” belang zoo verdienstelijk had gemaakt in de Kamer.

Dat was bij de bespreking van het wetsontwerp tot aanhechting van den Hoek bij Rotterdam, waar de Rotterdamsche „handel” sinds een paar jaar met verlangen naar uitzag, De Rotterdamsche handel?

Dat is zelfs nog te veel gezegd. Want een van de meest competente vertegenwoordigers van dien handel, de heer Plate, heeft indertijd, zoo duidelijk als dat tegenover collega's mogelijk was, te verstaan gegeven, dat het zeer *bizondere* belangen waren, de „mercantiele” belangen van enkele kapitalisten of ondernemingen, die deze aanhechting gewenscht maakten.

Maar de heer Spiekman was er, in roerende overeenstemming met z'n collega's, de kapitalistische vertegenwoordigers Van Vollenhoven en Lasonder in de kamer als de kippen bij, om dit wetsontwerp, waaraan op zijn minst een „luchtje” was, met al het vuur van de welsprekendheid, waarover hij beschikt, te verdedigen. Hij kon en mocht dat niet aan de kapitalisten zelf overlaten. Zijn eminente collega Van Vollenhoven kon dat, naar zijn meening, blijkbaar alleen niet af. Spiekman trad zelfs deze week nog een tweeden keer in 't krijt, om de „mercantiele belangen” van zijn Rotterdamsche lastgevers te verdedigen. Waar de Rotterdamsche handel zulk een uitstekend nieuw vertegenwoordiger van zijn belangen in de nieuwe arbeiders-afgevaardigden uit Rotterdam blijkt te hebben gekregen, daar bevreemdt 't eenigszins, dat de beide heeren afwezig waren bij de plechtigheid in den Doelen.

Veel van wat daar gezegd werd, moet hun uit 't hart zijn gesproken.

En was er niet te meer reden om aanwezig te zijn, waar, zooals Spiekman vermeld heeft, een partijgenoot tot de hoogleraren behoort? v. R.

Vòòr honderd jaar! *)

Rotterdam maakt zich gereed om „feest te vieren”. Van gemeentewege en door particulieren worden groote sommen besteed om de volgende week, op de dagen dat vòòr 100 jaar, de Onafhankelijkheid van ons land weer „hersteld” werd, de stad te verlichten enz.

Wij hebben bij die gelegenheid een ernstig woordje tot u te zeggen.

De feesten, die plaats zullen vinden, worden door het gemeentebestuur en de bezittende klasse gevierd onder de schoone leuze:

*Wij leven vrij, wij leven blij
Op Neêrlands dierb'ren grond,*

en wat daar verder volgt.

Nu vragen wij u in de eerste plaats:

Leeft gij gelukkig, vrij en blij in Rotterdam en ons land?

Wie met een open oog om zich heen ziet, wie de dingen bij hun naam noemt, zal zeker een antwoord geven, dat luidt: *Neen, driemaal neen.*

De toestand van het grootste deel der bevolking van „het nijvere Rotterdam” is inderdaad zoo, dat wie zou durven beweren, dat de arbeidersklasse „gelukkig en vrij” leeft, eenvoudig een leugenaar is. Wat is dan de bedoeling van deze feesten met hun leugenachtige leuzen?

Niets anders, dan u, arbeiders en uitgebuiten, weer eens door een paar dagen „lol”, die *gij zelf* betaalt, — want ook de duiten, waarvan de bezittende klasse de feesten bekostigt, hebt gij opgebracht — te bedwelmen en af te leiden van het nadenken over uw toestand, van den strijd voor een beter lot, voor een andere maatschappij, voor de werkelijke vrijheid van allen, voor het Socialisme.

Medeburgers, arbeiders, wat is er vòòr honderd jaar gebeurd, waarvoor gij zoudt moeten feestvieren?

Nu honderd jaar geleden is de bezittende klasse in ons land, die altijd met de grootste verachting op het „lagere volk” had neergezien, bevrijd van het Fransche gezag, van Napoleon's macht.

Napoleon's macht, die hier in vele opzichten uitstekend werk verricht had, was geknakt door den grooten slag bij Leipzig in Oktober 1813.

Het Engelsche kapitalisme, de gouddorst van de jonge, opkomende Engelsche ondernemersklasse, had, verbonden met de smerige Russische knechten van het despotisme, de Fransche militaire macht overwonnen.

En toen het Fransche leger ook in ons land terugwijken moest, vond onze bezittende klasse, die den overwinnaar Napoleon de voeten had gelikt, moed om zelf weer de regeering in handen te nemen.

Maar eerst, toen de Kozakken hier waren. En alleen, omdat ze bang waren voor den plundergeest van 't „gemeen”. Zoo noemden de voorouders van uw uitbuiters en heerschers uw voorouders. En dat „gemeen” — de arbeiders van toen, die door de bourgeoisie van honderd jaar en vroeger tot op 't gebeente uitgezogen en verarmd waren — mocht bij die feestelijke gelegenheid „een vrijen dag” hebben — als het maar rustig de heeren liet begaan — en zich eens goed bedrinken! Zoo stond het in het manifest, dat de voorvaders van de havenbaronnen en groote kapitalisten van nu toen uitgaven.

En nu?

De bezitters zijn inderdaad bij de Onafhankelijkheid welgevaren. Ze hebben na 1813 Indië teruggekregen. Ze konden en Indië en de Nederlandsche arbeiders weer uitbuiten.

En dat hebben ze met zooveel succes gedaan, dat onze bezittende klasse nu rijker en machtiger is dan ooit te voren.

Zij baadt in weelde en voorspoed; zij zwelgt in 't goud.

Maar gij, arbeiders?

Gij zijt nog de oude knecht.

Gij zwoegt nog harder dan uw voorouders en ontvangt niets meer. Misschien wat meer loon, maar zeker niet veel meer aan voedsel en kleding voor vrouw en kinderen.

En ten opzichte van uw uitbuiters zijt gij armer geworden, want zij zijn veel sneller rijk geworden dan uw loon in de hoogte is gegaan.

In het oude Rome gaven de bezitters dan het volk tenminste nog

Spelen en brood.

Tegenwoordig hebben de havenkapitalisten 't makkelijker. Zij hoeven alleen maar van tijd tot tijd eens wat

spelen te geven.

En wat voor spelen! Een optocht en een illuminatie, waarvoor ge met vrouw en kinderen natte voeten moogt krijgen en kou vatten. De heeren zitten middelerwijl kalmpjes aan tafel.

Arbeiders, medeburgers, doet aan die onwaardige vertooning niet mee! Bedenkt, dat gij een hogere taak hebt dan zinnelooze feesten van uw overheerschers mee te vieren.

Nog altijd zijt gij de uitgebuite slaven van de rijkdom der bezitters. Maar nu is mogelijk, wat vòòr honderd jaar nog niet mogelijk was:

De Socialistische Maatschappij.

Die maatschappij, waar welvaart en geluk voor allen zal zijn, is mogelijk door diezelfde machines, die u nu ellende en werkeloosheid brengen. Zij nadert door de organisatie der arbeiders over de heele wereld, van de arbeiders, die den onverzoenlijker strijd aangeboden hebben tegen de ellende en de armoede van onze kapitalistische maatschappij. **Strijdt met ons mee den klassenstrijd, die u tot vrije en bewuste strijders maakt.**

Organiseert u in uw vakverenigingen, die den strijd voeren tegen dezelfde heerschers, die u nu met een „illuminatie” weer eens trachten te verblinden. Sluit u aan bij de Sociaaldemokratie, bij onze partij, de Sociaaldemocratische Partij (S. D. P.), die, al is ze nog klein, de vaan van den socialistischen klassenstrijd onbesmet opheft.

Op voor de ware onafhankelijkheid!

Op voor het Socialisme!

*)Dit manifest wordt deze week door de afdeling Rotterdam der S. D. P. verspreid.

Uit de Vakbeweging.

BINNENLAND.

De strijd te IJmuiden.

Deze strijd heeft, wat de houding der arbeiders betreft, een uitstekend verloop. Van de ongeveer 140 trawlers, die IJmuiden telt, zijn allen op een tiental na binnen. En stuk voor stuk worden deze schepen opgeborgen, de bemanning gaat aan wal en voegt zich bij de stakenden. Van eenige onderkruiperij tot heden geen sprake. Alles gaat even ordelijk in zijn werk. De bourgeoisie heeft 't nauwelijks noodig geacht de politiemacht aanmerkelijk te versterken.

De nieuwe loonregeling, zooals die door de reeders thans aangeboden en waarbij de vergoeding voor vrije voeding à f 5.— per maand werd ingetrokken, is in stede van een loonsverhoging een loonsverlaging. Als 't voedingsgeld buiten rekening wordt gelaten, dan zou slechts de bemanning van groote booten, die meer dan f 45.000 besommen, daarvan eenig voordeel hebben, voor de anderen zou 't een loonsverloopping beteekenen. 't Spreekt dan ook van zelve dat een vergadering van stakende zeelieden, 8 Nov. gehouden deze regeling verwierp.

Een der kleine maatschappijen heeft 't contract, afgesloten door de reeders niet geteekend en toegegeven. Onmiddellijk besloten de patroons deze maatschappij te boijcotten, „met dien verstande, dat leveranciers aan trawlers zoowel in als buiten IJmuiden van verdere leveranties zullen worden uitgesloten, indien zij leveren aan genoemde directie”.

De strijd wordt dus wel op zijn felst gevoerd. Deze directie laat echter toch varen, daarin gesteund door den Zeemansbond, die den nacht voorafgaande aan de uitvaart, het schip bewaakte uit vrees voor sabotage door of namens — het patronaat.

Wat de invloed op den vischhandel betreft, zegt de *Opr. Haarlemmer Courant*: De staking laat zich thans voor de vischhandel eerst goed voelen. Er was Donderdag niet een trawler aan de markt... Als alle booten binnen zijn, leggen er 140, vertegenwoordigde een waarde van ongeveer 6 miljoen. Deze liggen dan renteloos. Per week zouden deze trawlers in dezen tijd van 't jaar ± f 175.000 visch aanbrengen, waarop een bruto winst gemaakt wordt van f 65.000. Tel daarbij de verliezen, die door de nevenbedrijven worden geleden, als vischhandel, ijsfabrieken, dan komt men tot een totaal weekverlies van ruim een ton gouds.”

Er is dus eenige kans, dat bij voldoende uithoudensvermogen der zeelieden, de patroons door de winstderving genoodzaakt zullen worden hun eischen in te willigen. Het ziet er evenwel voorloopig wel naar uit, dat de reeders den strijd tot 't uiterste zullen volhouden.

Het Westlandsche ontslag.

Voor eenige weken hadden een 14-tal arbeiders van de Westlandsche stoomtram-Maatschappij zich aangesloten bij de Ned. Ver. Behalve chef en werkmeester was dit het geheele personeel, ontevreden als 't was over loon, diensttijd enz. 14 Oct. vergaderden ze bij een van de lui thuis met een Hoofdbestuurder. Een week later werden ze door de maatschappij gedwongen een gezegelde verklaring te teekenen, dat ze bedankten voor 't lidmaatschap en zich van alle bemoeiingen als anderszins met de Ned. Ver. zouden onthouden. Het lid, te wiens huize was vergaderd, werd ontslagen. De afd. Voorzitter weigerde te teekenen en werd eveneens ontslagen. Als de directie meent, nu ook de organisatie voorgoed onderdrukt te hebben, dan zal ze zich wel vergissen. Voor alle spoorwegarbeiders werken zulke daden als een opwekking tot hechte organisatie. Maar 't is wel tekenend, dat zoo iets moet plaats vinden in 't land waar de 100-jarige „onafhankelijkheid” juist gevierd wordt.

Zonderlinge Democratie.

We vinden in de Bondsstem, het orgaan van de Alg. Opzichters- en Teekenaarsbond een verslag van de buitengewone algemeene vergadering vorige maand gehouden. Het gevoerde debat op dit congres betrof hoofdzakelijk het al of niet bestendigen van een bezoldigd propagandist, financiële moeilijkheden en gebrek aan samenwerking tusschen het bestuur en den propagandist. De daar behandelde zaken zijn voor ons van ondergeschikt belang. We lezen echter in het officieele verslag:

„Naar de meening der afd. Amsterdam mag de minderheid van het Bondsbestuur op dit congres niet aan 't woord komen”.

Een zeer zonderlinge opvatting, zou men kunnen zeggen, op een congres waar men tot een eenparige actie wil besluiten. Doch iets verder lezen we:

„De afd. A'dam heeft hierover het advies van den Amsterdamschen Bestuurdersbond gevraagd, welke het ondemocratisch en anarchistisch noemde. Ook van den Tempel en Oudegeest hebben zich in deze geest uitgelaten”.

't Zou een zonderling soort democratie zijn, die dit verbod, om van het anarchie niet te spreken. Er is echter nog geenerlei tegenspraak te dien opzichte- verschenen: We zullen echter nog eenig geduld oefenen. Misschien heeft de verkiezing in Ill ze van de wijs gebracht?

De vrije Zaterdagmiddag.

De Textielarbeidersbond, heeft gezamenlijk met „Unitas” en „St Lambertus” een adres gericht aan den minister van Landbouw om bij algemeenen maatregel van bestuur den vrijen Zaterdagmiddag voor te schrijven voor de beschermde personen in de textiel-industrie.

Textielarbeidersloozen.

De achterwerkers van de Leidsche Katoenmaatschappij hebben hun loon met 50 cent weten verhoogd te krijgen. Terwijl vroeger om 6 uur werd begonnen en tot 12 uur doorgewerkt met een onderbreking van een half uur, begint men nu om 7 uur en werkt door tot 12.

Wat de loonsverhoging betreft, aldus de *Textielarbeider*, deze moet beslist onvoldoende genoemd worden. *Bij loonen van 6 en 7 gulden voor volwasenen arbeiders* is dit bijna niet noemenswaard.

Als ergens organisatie noodig is, dan is 't zeker bij de Leidsche textielslaven.

Centralisatie.

De bond van hulptelegrafisten besloot op haar 7e congres zich op te lossen in de bestaande algemeene bonden van Post en Telegraaf.

Stakingen.

De kleermakers van de firma Schuler & Co. te Den Haag staken voor looneischen.

De klompenmakers te Tiel staken om looneischen.

Buitenland.

Heropening van het proces der S. D. Doemafractie.

In het bekende hooggerraadproces tegen de S. D. fractie der 2e Doema (Russisch parlement) figureerde naast de andere aangeklaagden een zekere vrouw Katharina Sjornikowa, sekretaresse van de Petersburgsche S. D. militaire organisatie, aan welke organisatie, zooals bekend is, in vereeniging met de Doemafractie een „samenzwering” ten laste werd gelegd, „tot gewelddadige omverwerping van de Staat, tot ontzetting van Z. M. de Keizer (de Czaar) van de troon, en tot invoering van de democratische republiek op soc. grondslag”.

In de akte van beschuldiging wordt aan vrouw Sjornikowa een op de voorgrond treden in de militaire organisatie verweten; haar rol wordt aldus gekenschetst: dat zij als sekretaresse van de organisatie een leidende positie innam, en dat zij het was die zich met een deputatie van als soldaten gekleede menschen in het lokaal van de S. D. Doemafractie begaf, om aan de fractie de beruchte „opdracht” (*nakas*) te overhandigen die de grondslag van de beschuldiging van hooggerraad tegen de S. D. fractie vormde. In het proces zelf trad Sjornikowa niet op, omdat, zooals het heette, de politie haar niet vinden kon.

Reeds een jaar geleden wees Boertsef, de bekende onthuller van Russische „revolutionaire” spionnen, in aansluiting aan de sensationele onthullingen van de vroegere agent-provocateur B. Brodsky, in zijn blad „L'Avenir” op de verdachte rol van Sjornikowa, wier ontmaskering menige onbegrijpelijkheid in het proces van de S. D. fractie zou ophelderen.

In Juni van dit jaar verscheen Sjornikowa in Petersburg en meldde zich bij de rechtbank aan. Zij werd voor de bijzondere afdeling van de Senaat, die ook over de S. D. Doemafractie het vonnis had gestreken, gesteld en door de officier van justitie Korssak verhoord. Na afloop van het voor-onderzoek overhandigde de officier van justitie aan het 1e departement een getuigenis, dat *Sjornikowa als betaalde agente van de „Ochrana” (de geheime politie) sinds einde 1906 in de S. D. militaire organisatie „werkte”*

en deel had gehad aan de afvaardiging der „soldaten” naar de S. D. Doemafractie. In de „Ochrana” werd aan Sjornikowa het getuigenis gegeven, dat zij als sekretaresse van de militaire organisatie „heel nuttig” geweest was voor de geheime politie, dat zij deze bij voortdoring op de hoogte had gehouden van het doen en laten van deze organisatie, en dat zij ten slotte de politie in staat had gesteld deze heele organisatie te „likwideeren” (te doen verdwijnen). Op grond van dit alles komt de officier van justitie tot de konklusie, dat *Sjornikowa met medeweten en op gezag van de politieke politie in de militaire organisatie is getreden, niet evenwel met misdadige bedoelingen, maar om de plannen en het doen dezer misdadige gemeente bloot te leggen.* De officier van justitie beproeft — in tegenstelling met de werkelijke gang van zaken — de rol van Sjornikowa als „onbeteekenend” voor te stellen; maar hij geeft toch toe, dat zij, om geen verdenking te wekken, met medeweten en op gezag van de betreffende regeeringsautoriteiten aan het doen en laten van de militaire organisatie actief heeft deelgenomen. Maar daar dit tot vernietiging dezer militaire organisatie diende, meent de officier van justitie, dat de tegen Sjornikowa ingebrachte aanklacht, die in de regel met vele jaren tuchthuisstraf wordt gestraft, *ingetrokken moet worden en zonder gevolg moet blijven.* De Senaat sloot zich hierbij aan en ontsloeg de aangeklaagde agente uit de hechtenis.

Om de verre strekking van dit oordeel te doen begrijpen, herinneren wij eraan, dat Stolypin (de door een agent provocateur vermoorde beulskecht van de Czaar) bij het debat over de spionnendienst van Azef de regeering daardoor trachtte vrij te pleiten, dat zij alleen de diensten van die „geheime medewerkers” aanneemt, die zich tot een passieve vol beperken. Natuurlijk was dat enkel leugen en bedrog, want de Regeering was van het actief deelnemen van Azef aan de talrijke terroristische handelingen nauwkeurig op de hoogte. Maar er was nog meer verval en zelfvernietiging van het Czaristische regeeringsstelsel noodig, eer de hoogste rechtbank in het Russische Rijk het misdadig optreden van de zielverkoopers der politie officieel goedkeurde en voor de vrijspak van alle groote en kleine Azefkens een precedent schiep (geval waarop men zich beroepen kan) bij de gewone rechtbanken.

En nog een belangrijk resultaat is het gevolg van deze jongste ontwikkeling van de Russische justitie. Na de officieele gegevens voor de provokatorische grondslag*) van het hooggerraadproces tegen de S. D. Doemafractie valt het laatste voorwendsel weg, dat tot dusverre opgegeven werd tegen de eisch van herziening van het hooggerraadproces. Te vergeefs had de berouwvolle agent-provocateur Brodsky tot het Min. van Justitie het verzoek gericht, de openlijke bekentenis van zijn spionnendienst als grondslag te beschouwen voor een herzieningsproces tegen de onschuldig veroordeelde S. D. afgevaardigden. De regeering gaf er de voorkeur aan te zwijgen, om niet zelf schuldig verklaard te worden aan een gerechtelijke moord. Zij bleef zwijgen, toen verleden jaar een protestbeweging ten gunste van de herziening van het proces in alle beschaafde landen op touw werd gezet. Zij bleef zwijgen, toen ze in het binnen-zooewel als in het buitenland beschuldigd werd van een *komplot* tegen de S. D. fractie, en ze verborg zich achter de rug van haar trouwe meerderheid in de 3e Doema; toen de proletariërs hun recht opeischend aan de poorten van het Taurische paleis stonden. Thans heeft de regeering zelf de ban van het zwijgen verbroken en door de mond van haar hoogste Gerechtshof verkondigd, dat de *aanklacht tegen de S. D. afgevaardigden* — zooals ons reeds lang bekend was — een uit leugen en bedrog saamgevoeden *vals stuk werk is*, een werk dat erop gericht was, als grondslag te dienen voor de aanvallen op de 2e Doema, en, — om de staatsgreep van 16 Juni 1907 te rechtvaardigen.

*) Provokatorische grondslag wil zeggen dat de feiten waarop het proces berust, door de politie zelf uitgelokt en afgespeeld zijn, zooals blijkt uit het optreden van Sjornikowa met haar verkleede soldaten. Agent-provocateurs zijn de verraders en spionnen, die voor dat werk betaald worden.

Beiliss

werd persoonlijk van de rituele moord vrijgesproken. Wij komen nog op dit „rechts”-geding terug.

Werft abonné's op „De Tribune!”

De nederlaag der Arb. Partij.

Het was voor ons geen verrassing. Wel dat de nederlaag van de Arb. Partij zò groot zou zijn. Oudegeest kreeg bij de herstemming deze week met allergrootste inspanning slechts 60.82 stemmen, terwijl Troelstra bij de allereerste stemming in Juni in Amsterdam III zonder eenige inspanning van de zijde der Arb. Partij 7.309 stemmen erlangde. En daar Otto, de liberaal, bij de herstemming 6.715 stemmen haalde — een heel blok van vrijzinnigen en kerkelijken! — werd de concentratieman P. Otto gekozen, en verloor de Arb. Partij het eenige distrikt, dat haar vaste distrikt was, Amsterdam III. Maar voor ons waren twee dingen niet verrassend: Ten eerste de opgang van het liberalisme, ten tweede de nedergang van de Arb. Partij. Zooals wij reeds een week geleden hier schreven: de Arb. Partij zelve heeft de liberalen aan hun overwinning geholpen. Sinds maanden en maanden schalt het door het land: de vrijzinnige concentratie is een hervormingspartij!

En wie zijn de schallers en schreeuwers van dit leugenachtige parool? De propagandisten der Arb. Partij. Om van Troelstra niet eens te spreken, maar Oudegeest zelf verkondigde in deze verkiezingsstrijd nog met klem de démokratische hervormingsgezindheid van de concentratie op het punt van Kiesrecht en Staatspensioen! Welnu, de zò misleide christelijke en andere arbeiders hebben de konsekwentie getrokken van het parool der Arb. Partij. Als de liberalen dan een democratische hervormingspartij zijn — de macht hebben ze, want ze hebben de Regeering — dan zullen we ze steunen en sterker maken, en ze in staat stellen die hervormingen zoo goed mogelijk te brengen.

Eèn ding kunnen we nu alvast verzekeren: Met behulp van de leugenachtige frases der Arb. Partij omtrent de liberalen — frases die ondanks de nederlaag in III meer dan ooit zullen blijven weerklinken! — zullen de liberale demagogen nog jaren lang hun bedriegelijk spel voort kunnen zetten, en de arbeiders die nog niet revolutionair denken, zullen niet zoo héél spoedig tot beter inzicht omtrent de vrijzinnigen komen.

Ten tweede de nedergang der Arb. Partij. Wij hebben indertijd in *De Nieuwe Tijd* en ook vaak genoeg in *De Tribune* uiteen gezet, dat de Juni-„overwinning” van de Arb. Partij werkelijk geen overwinning van de arbeidersklasse was, maar èene van de liberalen. Welnu, dat bleek — in Hoogezand, in Amsterdam V, in Amsterdam III, enz. En de neergang van de Arb. Partij kwam nog bovendien uit, en zeer regelmatig uit, in Rotterdam I, Amsterdam II e.a. Wat wil dit alles zeggen? Als op dit moment wederom verkiezingen moesten plaats vinden, dan zou de Arb. Partij waarschijnlijk niet alleen al zijn distrikten verliezen, maar het stemmental der Arb. Partij zou met tienduizenden en tienduizenden verminderen. Ziehier de neergang der Arb. Partij.

En waaraan ligt dit? Het ligt aan het reformisme, dat in het tijdvak van het imperialisme in de mogelijkheid van hervormingen in het Kapitalisme (door liberalen *notabene*) met verlaten van de revolutionaire strijd geloofde. Niet Zwolle, gelijk de liberalen wel zoo goed zijn de goegemeente wijs te maken — en de Arb. Partij zeker geloofde het! — niet Zwolle maar het jarenlange reformisme, dat in 1913 zijn voorloopig hoogtepunt bereikt heeft, maar dat reeds sinds 1901 en 1902 in de rijen van de Arb. Partij doorvreet, dat is de oorzaak van deze kolossale nederlaag in het eens groeiend-socialistische Amsterdam III.

Het verraad aan de openbare school, het verraad aan het anti-militarisme, het verraad aan de klasse-strijd, het verraad aan de democratie te Deventer — ja, de molens van de goden malen langzaam, maar ze malen! —, en de verraderlijke „band” van de Arb. Partij met de vrijzinnige concentratie — die band is nu reeds een strop gebleken, voor de Arb. Partij —, in èen woord het verraad aan de revolutionaire propaganda, dat alles wreekt zich thans. Het is voor ons, die eens Oudegeest in Amsterdam III juist tegen de liberalen in, in harde strijd, hielpen verkiezen (voor de Raad), wel heel treurig te moeten zien, hoe de jeugdige revolutionaire kracht van dat distrikt onder de leiding van een Miranda en een De Roode weggekwijnd is!

Hoe kan deze schade aan het Socialisme worden goed gemaakt? Wij bedoelen niet, hoe kan de Arb. Partij haar zetel weer winnen: Daarmee hebben we in de eerste plaats niet te maken. Maar hoe kan het Socialisme in plaats van het Liberalisme als jonge groeiende kracht weer voor de arbeiders opleven? Slechts op èen voorwaarde. Dat de onomwonden

revolutionaire propaganda en organisatie en strijdwijze weer in de Arb. Partij wordt mogelijk gemaakt. Dat ze ophoudt een, voorloopig misschien nog radicale, maar in elk geval een kleinburgerlijke hervormingspartij te zijn, dat ze de eenheid met het strijdbare Marxisme niet formeel, maar werkelijk herstelt. In èen woord dat ze afstapt van de taktiek van Troelstra, De Roode en Van der Goes, de taktiek van ministerialisme, reformisme en frases, en terugkeert tot de revolutionaire Internationale, tot een strijdbare aanvals-partij.

Of dat spoedig gebeuren zal? We vreezen dat er harder klappen zelfs dan het verlies van Amsterdam III noodig zullen zijn, eer de heeren wijzer worden of de arbeiders ze tot andere taktiek zullen dwingen. Voorloopig blijft, vreezen we, ondanks de overwinning van een Otto, de meest slaafsche nalooperij en opkassing van de hervormingsgezindheid der liberalen inderdaad troef bij de Arb. Partij ten nadeele van de revolutionaire strijdkracht van het proletariaat. WP.

Parlementaire Kroniek.

Niet de moed.

Wij schrijven Woensdagavond. In de Kamer zijn de heeren nog niet erg opgeschoten met de Indische begroting. Van heden is wel het belangrijkste, dat de Arb. Partij bij monde van haar „koloniale specialiteit” in de Tweede Kamer — Vliegen — het een valsche voorstelling noemde, toen het anti-revolutionaire kamerlid Scheurer meende, dat de Arb. Partij in bond met de Indische Partij de moed heeft zich in Indië openlijk tegen het „wettig gezag” te verzetten. Onder „wettig gezag” verstaat de heer Scheurer natuurlijk de Hollandsche roovers-regeering, die zich daar sinds een paar eeuwen genesteld heeft, en die zich daar tegenwoordig meer dan ooit laat gelden.

Het protest nu van Vliegen kan maar èen betekenis hebben: **De Arb. Partij heeft die moed niet.**

En zoo is het ook. Ondanks het in de groote kranten vermelde communiqué van de kamerfractie der Arb. Partij, waarin zij het doet voorkomen, alsof zij op *ander* standpunt ten opzichte van Indië staat, dan het door ons gesignaleerde, verraderlijke standpunt van Van Kol, heeft de Arb. Partij de moed niet, hetzij dan al of niet in bond met de Indische Partij, zich op openlijk-revolutionaire wijze te verzetten tegen het geïsurpeerde Ned. gezag in Indië.

En toch is openlijke, revolutionaire strijd in Indië tegen het Ned. gezag de eenige strijd, waardoor Indië zijn zelfstandigheid kan herwinnen, en zodoende een zuivere klassenstrijd zich daar tot bevrijding van het volk ontwikkelen kan; en anderzijds is dit ook de eenige strijd, die volledig door een revolutionair socialistisch proletariaat hier te lande kan worden ondersteund. Maar de Arb. Partij wil ook van de revolutionaire strijd op koloniaal gebied, zooals wij wel wisten, niets weten, en zoo levert zij de Indische strijders ten slotte aan het Ned. kapitaal over.

Hetzij dit nu, om een woord van Kautsky te gebruiken, „resultaat van onbewuste gebeurtenissen” of een „planmatig nagestreefd doel” is, voor Indië blijft dit hetzelfde: Het wordt in zijn noodzakelijke revolutionaire strijd om de zelfstandigheid door de Arb. Partij in de steek gelaten. Het is voor de Indiërs te hopen dat men dat in Indië spoedig inziet. WP.

Kleine Berichten.

Duitschland en Engeland

zijn bezig te sjacheren om het *Portugeesche* Z. W. Afrikaansche gebied Angola. Ook België met zijn Kongo schijnt erin betrokken. Engeland is wel zoo vriendelijk dit Portugeesche gebied aan Duitschland onder zekere voorwaarden af te staan!

Bij de gratie Gods

worden de Duitse vorsten tegenwoordig uit de grond gestampt. Eerst is de schoonzoon van de Duitse Keizer, tevens zijn ervvijand, de Welf Ernst August Groothertog van Brunswijk geworden. Daarna werd de Regent Lodewijk van Beieren inplaats van een krankzinnige, koning. En thans wacht de aan de Nassaus en de Romanofs nauw verwante Prins van Wied op een troon van Albanië. Den onderdanen wordt in al deze dingen niets of zoo goed als niets gevraagd.

Voor het militarisme

zal Frankrijk ongeveer 1½ milliard francs leenen en meer dan ½ milliard francs jaarlijks aan nieuwe belastingen opbrengen. Ook in Zweden komt, onder

moreele steun der reformisten, een versterking der landsverdediging.

Joeansjikai

heeft eert aan de radikale hervormingspartij eenvoudig haar zetels in het Parlement ontnomen, en thans het heele Parlement afgeschapt. Hij is dus thans ook formeel als diktator bij de gratie der Europeesch-Amerikaansche financiers opgetreden in China.

Alfred Russell Wallace

is deze week in de hooge leeftijd van 91 jaar overleden. Hij was niet alleen een geniaal natuuronderzoeker, de evenknie van Darwin, maar tevens een socialist. Hij erkende de humbug van de Engelsche liberale demagogie en tevens de voosheid van de kapitalistische „beschaving” in het algemeen. Bovendien geloofde hij in het daadwerkelijke revolutionaire verzet der massa's om tot het socialisme te komen.

Van de Afdeelingen.

Den Haag. Woensdagavond was door onze afdeeling een vergadering voor huisbezoekers, tevens huishoudelijke cursusvergadering uitgeschreven.

Onder het 20-tal partijgenooten had een geanimeerde gedachtenwisseling plaats.

J.I. Zaterdagavond werd o.a. door een tweetal p.g. met ons jongste vlugschrift gecolporteerd. In twee uur tijd werd een 100-tal verkocht. Voorwaar een goed voorbeeld voor de partijgenooten in den lande. Men bedenke de ernst der tijden. De conditio sine qua non is: „Aanpakken!”

Zondag 9 Nov. sprak De Visser in een vrij goed bezochte cursusvergadering over de werkeloosheid. Na uitvoerig de oorzaken der werkeloosheid uiteengezet te hebben, besprak spreker de middelen ter bestrijding van hare nadeelige gevolgen voor de arbeidersklasse. Er was geen debat.

Leiden. De eerste cursusverg., waar Van Ravesteijn sprak, was slechts matig bezocht, vooral de leden waren slecht opgekomen. Het is dringend noodig, dat zij *Dinsdagavond* in de *Verhuurdersbond* verschijnen. Inplaats van Coltof spreekt Knuttel over het Historisch Materialisme. Woensdagavond debatteerde Knuttel tegen Mevr. Wijnands Francken over de dienstplicht der vrouw; Donderdag met Kleerekoper over de Onafhankelijkheidsfeesten.

Rotterdam. Woensdag 5 Nov. leidde Van Ravesteijn zijn 3e en laatste cursus over de Geschiedenis van den proletarischen klassenstrijd, welke tamelijk goed bezocht was, onder stijgende belangstelling der aanwezigen.

Soc. Dem. Partij Afd. Groningen.

Openbare Cursusvergaderingen,

op **Dinsdag 18 en 25 November**, 's avonds 8½ uur, in „De Toekomst”.

SPREKER: **D. J. Wijnkoop.**

ONDERWERP: **De Waarheid over 1813.**

Entree elke vergadering 5 cent.

„DE DAGERAAD”

Vereeniging tot bevordering der Vrije Gedachte. Afdeling Amsterdam.

OPENBARE VERGADERING

op **ZONDAG 16 NOVEMBER**, 's morgens 10 uur, in het Gebouw van de „Maatschappij voor den Werkenden Stand”, Kloveniersburgwal 87-89.

Spreekster: **Mevrouw H. ROLAND HOLST.**

Onderwerp: **De vervolging der Russische Joden in verband met de zaak Beilis.**

ENTREE 10 CENT.

DEBAT VRIJ!

HET BESTUUR.

De Levensverzekering

„AURORA”

Opggericht 12 September 1887

Heerengracht 62, AMSTERDAM,

bestemt haar winsten als volgt:

75 pCt. aan „De Weezenkas”, Vereeniging op grondslag van het beginsel: „Opvoeding zonder geloofsdogma” en 25 pCt. aan het „Nederlandsch Vrijdenkers-Fonds”.